

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

Stanisław Roman Płuzański

(1879—1951)

Stanisław Roman Płuzański urodził się 26 VII 1879 r. w Radomiu, w rodzinie lekarza. W 1895 r. ukończył miejscowe gimnazjum filologiczne i rozpoczął naukę w otwartej wówczas w Warszawie Średniej Szkole Mechaniczno-Technicznej M. Mittego (od 1897 r. Szkoła Mechaniczno-Techniczna H. Wawelberga i S. Rotwanda). Po jej ukończeniu w 1899 r. wstąpił na Wydział Budowy Maszyn politechniki w Darmstadtzie, gdzie w 1903 r. uzyskał dyplom z odznaczeniem. Potem przez rok pracował w Anglii w fabryce silników spalinowych „R. Hornsby and Sons” w Grantham i w „National Gas Engine Co.” w Manchesterze.

W 1904 r. powrócił do Warszawy i rozpoczął pracę jako inżynier montażowy w biurze technicznym „Atlanta”. W latach 1906—1913 był szefem biura konstrukcyjnego, kierownikiem wydziału i wreszcie głównym inżynierem w Fabryce Silników i Armatur „Ursus”. Równocześnie prowadził działalność dydaktyczną, wykładając maszynoznawstwo w Szkole Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwanda (1906—1919), w Towarzystwie Kursów Technicznych (1907—1914) oraz mechanikę techniczną w Towarzystwie Kursów Naukowych w Warszawie (1913—1915). W latach 1913—1914 tworzył nowe działy produkcji i rozbudował fabrykę Tow. Akc. „Drzewiecki i Jeziorański”.

W czasie I wojny światowej wprowadził produkcję amunicji w firmie „K. Rudzki i S-ka” w Nowo-Mińsku (Mińsk Mazowiecki), a po ewakuacji zakładów do Jekaterynosławia w 1915 r. zbudował tam fabrykę sprzętu wojennego. W latach 1916—1917 był głównym mechanikiem Niewiańskiego Okręgu Górniczego na Uralu, kierując hutą żelaza oraz kilkoma fabrykami i kopalniami rudy, azbestu i złota, a w latach 1917—1918 zorganizował i prowadził produkcję ciężkich pocisków artyleryjskich w Niżnim Tagilu na Uralu.

Po powrocie do kraju w 1918 r. S. Płuzański zajął się tworzeniem szkoły rzemieślniczeń w Końskich. W 1919 r. rozpoczął wykłady w Państwowej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda. Chociaż pozostał związany z tą szkołą do 1934 r., to jeszcze w 1919 r. wyjechał do Wiednia jako kierownik wydziału w Głównym Urzędzie Zaopatrzenia Armii przy Ministerstwie Spraw Wojskowych, aby do maja 1920 r. prowadzić tam ekspozyturę. Z tego powodu nie objął stanowiska rektora w powstałej wówczas Akademii Górniczej w Krakowie, mimo że w 1919 r. został tam mianowany profesorem zwyczajnym.

W latach 1920—1926 prof. S. Płuzański był dyrektorem Zakładów Amunicyjnych „Pocisk” w Warszawie, dla których zbudował w tym czasie dwie fabryki: na Pradze i w Rembertowie. Nadzorował też budowę dwóch fabryk materiałów wybuchowych Sp. Akc. „Nitrat” oraz Sochaczewskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu. W latach 1926—1928

pełnił funkcję dyrektora technicznego fabryki silników lotniczych Zakładów Skoda na Okęciu, pozostając potem (1928—1934) doradcą tych zakładów oraz Spółki Budowy Parowozów w Warszawie. Był też doradcą technicznym zakładów w Stalowej Woli (1935—1939).

W roku akad. 1929/30 podjął zleczone wykłady z wyrobu amunicji i dział na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej (PW), gdzie 26 V 1931 r. został mianowany profesorem zwyczajnym, kierownikiem Katedry Obróbki Metali. W latach akad. 1935/36 i 1936/37 pełnił funkcję dziekana Wydziału Mechanicznego PW.

Wybuch II wojny światowej zastał go w Anglii, gdzie przebywał na zlecenie ministra spraw wojskowych jako rzeczoznawca przy zakupie obrabiarek. Po nieudanej próbie powrotu do kraju przez Rumunię, wrócił do Londynu. Początkowo znalazł zatrudnienie w przemyśle zbrojeniowym, a w 1941 r. zorganizował polskie studium techniczne, dla którego w 1943 r. uzyskał prawa akademickie. Do połowy 1946 r. ukończyło je około 200 polskich studentów, uzyskując dyplomy inżynierów.

We wrześniu 1946 r. prof. S. Płuzański wrócił do Warszawy i objął swą przedwojenną Katedrę Obróbki Metali na Wydziale Mechanicznym PW. W latach 1946/47 i 1947/48 pełnił funkcję dziekana tego wydziału. Jednocześnie kierował Instytutem Obrabiarek i Narzędzi w Warszawie (1946—1951).

Prace teoretyczne prof. S. Płuzańskiego obejmują zagadnienia dotyczące organizacji przemysłu maszynowego, budowy silników spalinowych, obróbki skrawaniem, budowy obrabiarek i historii techniki. Opublikował około 10 prac oraz kilkadziesiąt artykułów w czasopiśmie fachowych. W czasie wojny poznał organizację brytyjskiego szkolnictwa wyższego i zdobyte tam doświadczenie wykorzystał, wprowadzając m.in. wykłady technologii wytwarzania i organizacji zakładów przemysłowych na Wydziale Mechanicznym PW.

Prof. S. Płuzański był członkiem wielu towarzystw naukowych i technicznych, m.in. członkiem założycielem Instytutu Naukowej Organizacji (1925), przewodniczącym Komisji Techniki warsztatowej w Polskim Komitecie Normalizacyjnym (1929—1939), członkiem Stowarzyszenia Techników Polskich, Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich, Towarzystwa Wojskowo-Technicznego oraz Institution of Mechanical Engineers w Londynie. Od 1923 r. był członkiem korespondentem, a od 1946 r. członkiem zwyczajnym Akademii Nauk Technicznych. W 1949 r. został członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i w latach 1950—1951 pełnił w nim funkcję przewodniczącego Komisji Mechaniki.

Zmarł 9 XII 1951 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (299a-I-27). Był odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta.

Opracowała Aurelia Jermakowicz